

Headshaking

Wat komt daarbij kijken?

'Headshaking', of in het

Nederlands hoofdschudden, is

een vervelende aandoening die

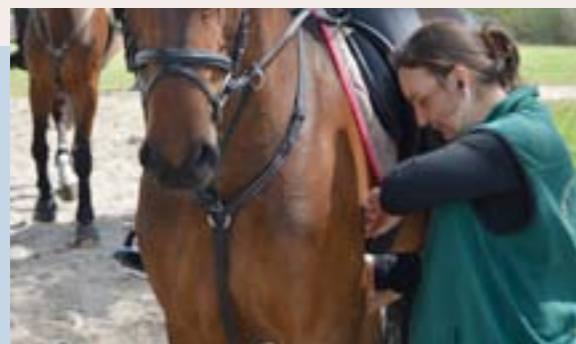
we bij het paard tegen kunnen

komen. Deze aandoening werd

ruim honderd jaar geleden voor het eerst beschreven. Het paard schudt met het hoofd, vaak zonder direct

aanwijsbare oorzaak. Juist hierdoor is het een lastig behandelbare aandoening. [Tekst: Dierenartsen Roos Stoop en Laura Smit](#)

De naam zegt het al: bij deze aandoening schudt het paard overmatig met het hoofd. Dit kan op verschillende manieren: sommige paarden schudden verticaal met het hoofd, andere horizontaal, maar ook draaiende bewegingen komen voor. De symptomen kunnen zo ernstig zijn dat de paarden ook met hun neus gaan schuren, soms tot bloedens toe. Daarnaast kan snurken of veelvuldig niezen voorkomen. Niet alleen de mate van de symptomen verschilt per paard, maar ook het moment waarop (tabel 1). Sommige paarden laten het hoofdschudden al in rust zien, andere alleen tijdens het rijden. In 60% van de gevallen treedt het hoofdschudden seizoensgebonden op. Dan zien we de symptomen meestal in

Roos Stoop is afgestudeerd (paarden-)dierenarts en natuurgeneeskundige voor dieren. Ze is verder gespecialiseerd op tandheelkundig gebied bij paarden, en daarnaast is ze als vakdocent verbonden aan de Silverlinde voor de vakken Medisch en Voedingsleer. Ze heeft een vaste rubriek in een vaktijdschrift voor natuurlijke en complementaire geneeswijzen voor dieren.

het voorjaar en de vroege zomer, maar dit lijkt ook afhankelijk van het deel van de wereld waarin het paard leeft.

De ernst van de aandoening wordt uitgedrukt op een schaal met een maximale score van vijf. Waarbij gradatie één staat voor een berijdbaar paard met intermitterende milde klachten. De hoogste gradatie wordt toegekend aan een onberijdbaar paard dat gevaarlijk en/of bizar gedrag laat zien.

Ruinen lijken het vaker te hebben dan merries en hengsten, en we zien de aandoening het meest bij (jong)volwassen paarden. Waarom dit zo is, weten we nog niet. Er is geen aanwijzing dat de aandoening bij bepaalde rassen meer voorkomt dan bij andere. In enkele gevallen gaat de aandoening na een tijdje vanzelf weer over, maar helaas is dit meestal niet het geval.

Er zijn heel veel mogelijke oorzaken van hoofdschudden, onderzoekers suggereerden in totaal tot wel 58 mogelijke oorzaken. Een zorgvuldig onderzoek door een dierenarts is daarom heel belangrijk. Rijtechnische problemen, maar ook gebitsproblemen, allergieën, en problemen aan de luchtzakken, sinussen, ogen of oren, kunnen er namelijk voor zorgen dat paarden met het hoofd schudden. Toch zijn er ook veel paarden waarbij alle bovenstaande oorzaken zijn gecontroleerd en geen van alle de oorzaak van het hoofdschudden lijkt te zijn.

Wat is er dan bij deze paarden aan de hand? Een precieze verklaring hebben we nog lang niet, maar recent onderzoek heeft een al langer bestaand vermoeden bevestigd: de Trigeminus-zenuw, die aan beide zijden van het hoofd zit, is betrokken bij dit syndroom (afbeelding 1). Deze belangrijke hoofd-zenuw stuurt de spieren in het hoofd aan en geeft (pijn-)signalen van grote delen van het hoofd door aan de hersenen. Het lijkt erop dat bij hoofdschudders deze zenuw gevoeliger is voor het opvangen van prikkels (de 'prikkelrempel' is verlaagd). Dat verklaart mogelijk ook waarom er bij sommige hoofdschudders speci-

fieke prikkels zijn die het schudden veroorzaken of verergeren, zoals licht of wind.

Waarvoor deze (soms tijdelijke) overgevoeligheid veroorzaakt wordt, weten we nog niet. Wel weten we dat bij mensen overgevoeligheid van de Trigeminus-zenuw aanleiding kan geven tot ernstige aangezichtspijnen. Het vermoeden is dan ook dat paarden met deze aandoening daar ook last van hebben.

Omdat er nog veel onduidelijk is over deze aandoening, is het inzetten van een goed werkende behandeling moeilijk. Daarnaast uit het hoofdschudden zich zo verschillend bij individuele paarden (tabel 1), dat er geen therapie is die voor elk dier hetzelfde effect heeft. Genezen kunnen we deze paarden helaas dus nog niet. Wel kunnen we proberen de aandoening zo goed mogelijk onder controle te krijgen door goed 'management'. We kijken dan op welke prikkels het betreffende paard het heftigst lijkt te reageren, en nemen die (zoveel mogelijk) weg. Lijkt bijvoorbeeld zonlicht de symptomen te veroorzaken? Ga dan binnen rijden met het paard of probeer een zonlicht-werende vliegkap. Een neusnetje lijkt bij veel hoofdschudders effect te hebben, waarschijnlijk omdat het een barrière is voor de prikkels

die via de huid van de neus bij de zenuw terechtkomen.

Er zijn daarnaast al vele medicijnen geprobeerd, waarvan sommige middelen bij een deel van de paarden een goed effect hadden. Helaas zijn de meeste van deze middelen niet geregistreerd voor paarden of niet getest op paarden. Daarnaast zijn ze vaak niet toegestaan voor gebruik tijdens wedstrijden.

Acupunctuur en chiropractie werden ingezet door een kwart van eigenaren. Helaas liet 90% van de hiermee behandelde hoofdschudders geen verbetering zien. Homeopathie werd bij 38% van de paarden toegepast, een derde van de eigenaren nam hierna een gedeeltelijke verbetering waar (bron 1).

Er is ook een operatie ontwikkeld: hierbij worden spiraaltjes in de schedel van het paard gezet om de prikkelgeleiding van de zenuw te beïnvloeden. Helaas is vooral in de eerste weken na de operatie het risico op ernstige complicaties groot. In Engeland is er een nieuwe methode in ontwikkeling, waarbij de zenuw via een elektrode wordt gestimuleerd. De paarden accepteerden dit (onder sedatie) goed, maar deze behandeling is nog maar op een klein groepje paarden getest.

Klinische symptomen	Percentage paarden
Hoofdschudden: verticaal	79-92%
Hoofdschudden: horizontaal	7-32%
Hoofdschudden: ronddraaiende beweging	7%
Hoofdschudden: in rust	41%
Hoofdschudden: alleen in rust (niet bij arbeid)	2-4%
Hoofdschudden: alleen bij arbeid (niet in rust)	32-56%
Hoofdschudden: toename bij excitatie	51%
Hoofdschudden: uitsluitend tijdens het rijden	10%
Hoofdschudden: uitsluitend bij zonnige weersomstandigheden	52-64%
Hoofdschudden: afname gedurende de nacht	52-74%
Hoofdschudden: afname indien het paard binnen wordt gehouden	77%
Hoofdschudden: verbetering op regenachtige dagen	58%
Hoofdschudden: verbetering op winderige dagen	22%
Hoofdschudden: verslechtering op winderige dagen	22%
Hoofdschudden: seizoensgebonden	59-64%
Gedrag alsof er een insect in de neus vloog	72-88%
Schuren van de neus	60-79%
Snuiven	51-73%
Opkrullen van de bovenlip	72%
Slaan naar het hoofd met de voorbenen	42-63%
Angstige gezichtuitdrukking	61%
Schuren van de neus aan de grond tijdens het stilstaan	46%
Schuren van de neus aan de grond tijdens het lopen	44-45%
Gevoelige neus	13%
Starende blik	2-19%
Paniek aanvallen	13%
Onderdempelen van de neus in water	3%
Het opzoeken van schaduwrijke plekken	6-30%
Vermijden van licht	35%

Tabel 1: overzicht van de variatie aan klinische symptomen bij hoofdschudders en de mate waarin dit werd gevonden in diverse wetenschappelijke studies (Bron 1)

Conclusie

Hoofdschudden is een aandoening waarvan de achtergrond nog niet helemaal duidelijk is. Daardoor is er ook nog geen behandeling die voor alle paarden effect heeft. Er wordt nog veel onderzoek gedaan naar de achterliggende oorzaak voor de overgevoeligheid in de Trigeminus-zenuw die bij deze paarden is vastgesteld. Het is te hopen dat we hiervan in de toekomst een duidelijker beeld zullen krijgen, en daardoor uiteindelijk een effectieve behandeling kunnen vinden. <<

Bron:

Pickles, K., Madigan, J., Aleman, M., 2014 Idiopathic headshaking: Is it still idiopathic? (REVIEW)
Department of Veterinary Medicine and Epidemiology, University of California Davis, USA
The Veterinary Journal 201 (2014) pag. 21-30